

Met melkvee rondtrekken in natuurgebieden

Met welk vee kunnen we natuurdoelen op een rendabele manier realiseren? Vaak wordt jongvee of vleesvee gebruikt voor beheer van natuurgebieden. Melkvee vergt meer werk maar is economisch aantrekkelijker, mits niet geïnvesteerd hoeft te worden in melkquotum.

ir. Paul Galama

(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR)

Omdat de melkquotering gaat verdwijnen en omdat melkvee meer werk oplevert dan vleesvee is melken in de natuur gunstig voor de leefbaarheid van een gebied. Vergelijken met gangbare melkveehouders vergt melken in de natuur minder kapitaal, omdat grond goedkoop is. En als alleen 's zomers wordt gemolken, zijn zelfs geen gebouwen nodig. Wel moet geïnvesteerd worden in een mobiel melksysteem. In dit artikel zijn berekeningen gemaakt voor melken in een nat veenweidegebied en in een beekdal op zandgrond van 250 hectare. Om natuurdoelen te realiseren is verschraving nodig. Dit betekent dat het melkvee op een zeer extensieve wijze gehouden moet worden. De productie per koe is laag en de koeien worden

een groot deel van de lactatie één keer per dag gemolken. Met weinig krachtvoer is de mineralenbalans van melkvee vergelijkbaar met vleesvee, omdat tegenover de aanvoer van stikstof en fosfaat via krachtvoer afvoer van mineralen via melk staat. De melk kan mogelijk afgezet worden tegen een biologische prijs. Misschien kan het zelfs meer opbrengen als de natuurmelk met een goed verhaal in de markt wordt gezet.

Berekeningen

Er is gerekend met de volgende uitgangspunten:

- Jaarrond is de productie per koe 4.600 kg, waarvan 2.900 in de zomer.
- De netto grasopbrengst per ha bij een combinatie van maaien en beweiden is op veengrond 5.900 en op zandgrond 4.300. Er wordt geen ruwvoer aangekocht.
- Gangbare prijzen voor melk en krachtvoer: namelijk 31,90 euro per 100 kg melk en 15 euro per 100 kg krachtvoer.
- Er mag geen drijfmest aangewend worden; mestafzet kost 10 euro per ton.
- Er zijn geen grondkosten en geen vergoeding voor natuurbeheer.
- De kosten van één volwaardige arbeidskracht (VAK) zijn 40.000 euro.
- De investeringskosten van een mobiele melkwagen met 24 standen zij-aan-zij bedraagt 70.000 euro.

Doorgerekende situaties

1. Vleesvee. In het beekdalgebied worden 200 zoogkoeien gehouden. Het jongvee wordt na zo'n 6 maanden als broutard verkocht.
2. Jaarrond melken, winter op stal. Dit is de uitgangssituatie voor melkvee. De stal kost 2.000 euro per koe en 800 euro per stuks jongvee.
3. Alleen 's zomers melken en jongvee aanhouden. Koeien produceren alleen melk in de zomerperiode. Vee wordt in het voorjaar gekocht voor 1.000 euro per stuk en in het najaar verkocht voor 600 euro. De afschrijving per koe is dus 400 euro.

4. Alleen 's zomers melken, koeien uitbesteden in winter. Koeien produceren melk in de zomerperiode. Het melkvee wordt 's winters uitbested. De wintermelker krijgt hiervoor een vergoeding van 1,50 euro per dier per dag. De meeste koeien zijn in de winter oudmelkt en zullen nog weinig melk geven. De wintermelker mag deze melk houden en de koeien worden gemolken met de mobiele melkwagen.

Toelichting bij berekeningen

In tabel 1 wordt het vleesveebedrijf vergeleken met de melkveebedrijven, bij boeren op 250 ha zandgrond in een beekdal. In tabel 2 zijn de melkveebedrijven vergeleken bij 250 hectare natte veengrond.

- Het netto bedrijfsresultaat (nbr) met vleesvee is sterk negatief, namelijk -118.000 euro. Met melkvee wordt het nbr in het beekdal minder negatief, namelijk -52.000 euro.
- Door alleen 's zomers te melken stijgt het nbr sterk naar een positief resultaat. Er zijn dan namelijk geen kosten voor huisvesting en mestafzet. Dit voordeel is groter dan het nadeel van veel afschrijvingskosten per koe.
- Het nbr is in het veengebied veel hoger dan in het beekdal, omdat door de hogere grasproductie meer vee gehouden kan worden. Het nbr is bij alleen 's zomers melken zelfs +83.000 euro.
- Het netto bedrijfsresultaat stijgt als een samenwerking met een wintermelker wordt gesloten.

Betekenis voor de praktijk

Melken in de natuur is aantrekkelijk als aan een aantal basisvoorwaarden wordt voldaan: quotum is beschikbaar, voldoende omvang en geen of goedkope huisvesting. Het rendement is uiteraard hoger als natuurmelk voor een hogere prijs verkocht wordt. Verder is het belangrijk goede afspraken te maken met natuurorganisatie over wel of niet maaien, mate van krachtvoer voeren, aanwending van drijfmest, grondkosten of natuurvergoeding.

De ondernemer zal een keuze moeten maken:

- Alleen 's zomers melken of samenwerking met wintermelker of zelf jaarrond melken.
- Melken met mobiele melkwagen of mobiele melkrobot of koeien dagelijks naar stal halen.
- Welk veeras.
- Lengte weideperiode van melkvee en jongvee.

Tabel 1

Economische resultaten van extensief beheer met melkvee van 250 ha zandgrond in beekdal

	Zoogkoeien	Jaarrond melken, in winter op stal	Zomer melken, jongvee houden	Zomer melken, koeien uitbesteden in winter
	1	2	3	4
Algemeen				
Aantal koeien	200	175	230	230
Melk per koe (kg/jaar)		4.600	2.900	2.900
Quotum		805.000	667.000	667.000
Maaipercantage	100	130	87	87
Aantal V.A.K. 2.349 uur	1,6	2,2	2,3	2,3
Economie				
Opbrengsten	147.700	323.300	399.900	299.700
Toegerekende kosten	105.700	142.200	230.700	85.700
Saldo minus loonwerk	42.000	181.200	169.200	214.000
Niet-toegerekende kosten ¹	160.500	233.000	166.300	207.700
Netto-bedrijfsresultaat¹	-118.500	-51.900	2.900	6.300

¹ Exclusief quotumkosten

Tabel 2

Economische resultaten van extensief beheer met melkvee van 250 ha natte veengrond

	Jaarrond melken, in winter op stal	Zomer melken, jongvee houden	Zomer melken, koeien uitbesteden in winter
	2	3	4
Algemeen			
Aantal koeien	245	310	310
Melk per koe (kg/jaar)	4.500	3.000	3.000
Quotum	1.102.500	930.000	930.000
Maaipercantage	151	80	80
Aantal V.A.K. 2.349 uur	2,8	2,8	2,8
Economie			
Opbrengsten	445.000	549.300	414.700
Toegerekende kosten	184.500	290.700	95.700
Saldo minus loonwerk	260.500	258.600	319.000
Niet-toegerekende kosten ¹	268.800	175.500	231.300
Netto-bedrijfsresultaat¹	-8.300	83.000	87.600

¹ Exclusief quotumkosten

Figuur 1

Een koppel melkvee trekt rond in een natuurgebied. De naar verhouding lage investeringen betreffen een mobiele melkrobot en eenvoudige huisvesting voor de winter

